

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An inæqualitas intensiva quæ est in visionibus beatificis, à sola
inæqualitate luminis gloriæ derivetur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

nis est illi cum inanimatis: Ergo non influit in A
visionem beatificam, ratione potentiae obedi-
entialis.

Confirmatur primo: Intellectus Angeli influit
in visionem, ut vitalis est: Sed non est vitalis ra-
tione potentiae obediencialis: Ergo &c.

Confirmatur secundo: Visio beatifica essen-
tialiter petit procedere à potentia intellectiva:
At non habet quod sit intellectiva, ratione po-
tentiae obediencialis, sed ratione essentiae po-
tentiae naturalis: Ergo ab illa, non sub prima, sed
sub hac secunda ratione, essentialiter procedit.

Ad instantiam, concessa Majori, nego Minorem: nam licet potentia obediencialis pure pas-
siva, & activa solum instrumentaliter, sit ejus-
dem rationis in Angelo & rebus inanimatis; po-
tentia tamen obediencialis mediata activa, vita-
liter competens intellectui angelico & huma-
no, non est ejusdem rationis cum potentia obe-
dienciali conveniente inanimatis, & illa est
quam respicit visio beatifica.

Ad primam confirmationem nego Minorem:
cum enim hæc potentia sit mediata activa ab in-
telligente, & immediate respiciat formam super-
naturalem vitalem, scilicet lumen gloriæ, & ac-
tum vitalem mediata, nempe visionem beatifi-
cam, non potest non esse vitalis.

Ad secundam nego etiam Minorem, nam sicut
intellectus ratione facultatis naturalis, est intel-
lectivus naturaliter, ita ratione obediencialis
est intellectivus obediencialiter, non immedi-
ate, sed mediata.

ARTICULUS II.

*An inæqualitas intensiva, quæ est in visionibus
beatificis, à sola inæqualitate luminis
gloriæ derivetur?*

UT certum & indubitatum supponimus, vi-
siones beatificas sive hominum, sive Ange-
lorum, esse inter se inæquales, ac diversas, quar-
tum ad perfectionem accidentalem intensivam,
vel extensivam, ut constat ex illo Ioan. 14. *In do-
mo Patris mei mansiones multe sunt, & ex isto A-
postoli. ad Corin. h. 15. Stella differit à stella in cla-
ritate.* Ubi loquitur Apostolus de inæquali glori-
a corporum in resurrectione, quæ cum à gloria
essentia profuat, hæc debet esse inæqualis, sic-
ut & illa.

Ratio etiam id suadet: Nam gloria proponi-
tur ut bravium, merces, & corona iustitiæ: Sed ad
iustum remuneratorem spectat ut pro inæquali-
bus meritis, inæqualia præmia concedat: Ergo
in beatis, iuxta meritum diversitatem, gloria,
seu visio beatifica inæqualis est. Quod Christus
multis parabolis declaravit, præsertim parabolâ
frumenti, quod cadens in terram bonam, aliud
fecit fructum centesimum, aliud sexagesimum,
& aliud trigessimum; & Concilium Florentinum
in litteris unionis clarè expressit, cum dixit,
quod *iuxta meritum diversitatem, unus alio perfe-
ctius videt essentiam divinam.* Inquirimus ergo in
præsenti unde oriatur inæqualitas illa intensi-
va, vel extensiva, quæ in visione beatifica repe-
ritur; an à solo lumine gloriæ, vel etiam à natu-
rali perfectione intellectus creati: ita ut intelle-
ctus perspicacior, cum æquali lumine gloriæ,
clarus videat divinam essentiam, quam minus
perspicax?

Vera sententia statuitur.

Dico breviter, totam inæqualitatem visionis
esse proxime reducendam in solam luminis
gloriæ inæqualitatem; nullatenus verò in natu-
ralem intellectus creati perspicaciam & activi-
tatem. Est contra Scotum in 3. dist. 12. quæst. 3.
Durandum ibidem dist. 14. quæst. 1. Molinam
hic art. 6. disp. 2. & Caietanum. 3. parte quæst. 10.
art. 4. ad 2. ubi affirmat, quod si Verbum Divi-
num assumpisset naturam Angelicam, cum lu-
mine gloriæ, quod nunc habet in humana natu-
ra, perfectius videret Deum, quam nunc videt.

Notra tamen conclusio communis est apud
Discipulos D. Thomæ, & colligitur ex S. Doctore
hic art. 6. asserente, quod *facultas videndi Deum
non competit intellectui creato secundum suam natu-
ram, sed per lumen gloriæ: unde intellectus plus par-
ticipans de lumine gloriæ, perfectius Deum videbit.* Et
ibidem in resp. ad 3. *Diversitas videndi Deum erit
per diversam facultatem intellectus, non quidem natu-
ralem, sed gloriosam.* Et art. 7. *In tantum (inquit) in-
tellectus creatus divinam essentiam perfectius, vel mi-
nus perfecte cognoscit, in quantum majori vel minori
lumine gloriæ persunditur.*

Probatur etiam conclusio ratione fundamen-
tali. Inæqualitas quæ in visione beatifica reper-
itur, reduci debet in virtutem proximam, & im-
mediatam; non autem in radicalem, & remota-
tam: nam ista non agit nisi iuxta proportionem
virtutis proximæ, & ut per illam elevata: Sed lu-
men gloriæ est virtus proximæ, & immediate in-
fluens in visionem beatificam; intellectus autem
in eam influit radicaliter tantum, & remote, &
ut elevatus per lumen gloriæ, ut constat ex su-
prâ dictis: Ergo inæqualitas visionis beatificæ,
in lumen gloriæ, & non in perfectionem, & per-
spicaciam naturalem intellectus creati redu-
cenda est.

Confirmatur, & magis illustratur hæc ratio.
Licet in intellectibus angelicis, vel humanis re-
periatur diversitas, & inæqualitas in perfectione
naturali, illa tamen per accidens, & materialiter
se habet ad visionem beatificam; quia intel-
lectus creatus non influit immediate in illam
ratione potentiae, & activitatis naturalis, sed
tantum ratione potentiae obediencialis radica-
lis & remotæ, quæ est æqualis in omni intellectu
creato: hæc enim (ut in 1. disputatione declara-
vimus) fundatur in summa amplitudine, & uni-
versalitate, quæ natura intellectualis respicit
ens ut sic, analogicè commune Deo & creatu-
ris; quæ universalitas æqualiter convenit omni
intellectui creato.

Confirmatur amplius: Major activitas intel-
lectus cum sit aliquid ordinis naturalis, est be-
neficium naturæ non gratiæ, & à Deo creatore,
non à Deo glorificatore procedens: Ergo ratio-
ne illius non augetur gloria, & visio beatifica in
beatis, sed solum ratione luminis gloriæ.

Probatur secundo: Inæqualitas visionis beatificæ
provenit ex eo, quod divina essentia
magis vel minus perfecte uniatur intellectui
creato, in ratione speciei intelligibilis: Sed
quod essentia divina, in ratione formæ & speciei
intelligibilis, magis vel minus perfecte uniatur
intellectui creato, provenit ex majori vel minori
intentione luminis gloriæ, cum illud sit ultima
dispositio ad talem unionem, ut supra ostendi-
mus;

minus; non verò ex majori, vel minori perfectione naturali intellectus creati: Ergo inæqualitas visionis beatæ solum provenit ex inæqualitate luminis gloriæ.

Denique probatur conclusio ex absurdo & inconvenienti, quod sequitur ex opposita sententia. Si inæqualitas visionis peteretur à perfectione naturali intellectus creati, daretur aliquis gradus beatitudinis, qui non corresponderet meritis, & gratiæ, sed tantum naturæ. Item unus homo, vel Angelus beatus, per sua naturalia se discerneret in supernaturalibus, ab alio minus beato: At hæc sunt falsa, & absurda, & sapiunt hæresim Pelagij: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: Ponatur enim unus intellectus, naturaliter perfectior alio duobus gradibus, & quod uterque habeat lumen gloriæ ut sex, juxta sua merita, & juxta mensuram gratiæ & charitatis quam habuit in via: in tali casu intellectus naturaliter perfectior videbit Deum, v. g. ut decem, & alius minus perfectus videbit tantum ut octo: Ergo in tali casu, hi duo gradus gloriæ, quibus gaudebit ille qui perfectior, & perspicacior pollet intellectu, non corresponderent luminis gloriæ, nec proinde meritis, aut gratiæ, & charitatis; sed in solam perfectionem naturalem intellectus creati reducerentur: & sic unus homo, vel Angelus magis beatus, per sua naturalia se discerneret in supernaturalibus ab alio minus beato.

Respondet Molina, negando sequelam Majoris; quia, inquit, in tali casu, vel non dabitur tantum luminis gloriæ illi, qui perspicacior pollet intellectu; vel si tantum luminis gloriæ ei conferatur, non dabitur illi æquale auxilium supernaturale ad videndum Deum, ac alteri habenti æqualia merita, & intellectum minus perfectum.

Sed hæc responsio videtur absurda: Cum enim lumen gloriæ detur juxta proportionem meritorum, & juxta mensuram gratiæ, & charitatis quam homo habuit in instanti mortis, si ille qui perfectior pollet intellectu, habeat æqualia merita, & gratiam seu charitatem æqualiter intensam, ac alter qui minus perfectum habet intellectum, certum est quod æquale lumen gloriæ ipsi conferetur (ut enim dicit S. Thomas hic art. 6. *Plus participabit de lumine gloriæ, qui plus habet de charitate*) alioquin ille esset deterioris conditionis in supernaturalibus, & privaretur re sibi debitâ de condigno; quod est omnino absurdum, & ordini divini justitiæ planè repugnans.

Illud etiam quod addit, nempe quod si lumen gloriæ æquè intensum ei concedatur, non dabitur illi æquale auxilium ad videndum Deum, ac alteri qui minus perfectum ac perspicacem intellectum sortitus est, omni probabilitate caret; cum enim beato habenti æquale lumen gloriæ, æquale debeatur auxilium ad videndum Deum, si ille qui perfectior pollet intellectu, habeat æquale lumen gloriæ ac alter, habebit etiam par & æquale auxilium: alioquin, ut dicebamus, frustraretur aliquo sibi debito. Imò sicut si Deus ab igne subtraheret aliquid sui concursus naturalis, ut non calefaceret secundum totam suam virtutem & activitatem, esset miraculum; ita si ab intellectu lumine gloriæ illustrato, qui quasi per modum naturæ agit, subtraheret aliquid sui concursus supernaturalis, ne secundum totam suam virtutem quam habet à lumine gloriæ,

A Deum videret, miraculum esset, cujus tamen nulla apparet necessitas, vel utilitas.

S. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò cum Cajetano: D. Thomas 3. p. quart. 10. art. 4. ad 2. docet gradus visionis divine magis attendi secundum ordinem gratiæ, quam secundum ordinem naturæ. Sentit ergo secundum utrumque ordinem attendi, ac proinde pari existente lumine gloriæ, perfectiorem esse visionem Dei, si perfectior fuerit intellectus.

Respondeo quòd quando D. Thomas dicit gradus visionis divine magis attendi &c. *ly magis* non sumitur comparative, sed exclusive; ita ut idem significet ac *potius*. Sicut cum Paulus ad Hebræos 11. dicit de Moyse, *Magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem*. Hanc solutionem approbat & rectè explicat Suares in commentario illius articuli 4. questionis decimæ tertiæ partis; unde placet ejus verba hic referre & transcribere. Sic ergo ait: *Quæ Cajetanus docet in solutione ad secundam & tertiam, cavenda sunt & corrigenda; nam non solum falsa sunt, sed etiam contra expressam mentem D. Thomæ. In solutione enim ad 2. ait D. Thomæ gradus perfectionis in divina visione, magis attendendus esse secundum ordinem gratiæ, quam secundum ordinem naturæ: unde inserit Cajetanus ex utroque capite oriri, ut una visio sit perfectior aliâ, atque adeo perfectiorem intellectum cum eodem lumine perfectius videre Deum. Sed quidquid sit de re (quæ ego sine dubio falsam existimo) in hac littera D. Thomæ nullum habet fundamentum, sed ex illa potius contrarium non obscure colligitur, si argumenti intentio consideretur, & rectè applicetur solutio. Argumentum enim contendeat, Angelum perfectius videre Deum, quam animam Christi, quia habet perfectiorem intellectum. Respondet D. Thomæ, nego consequentiam, & rationem reddit, quia illa visio est supra naturalem perfectionem potentie creatæ. Intendit ergo concludere, perfectionem visionis non esse ex naturali perfectione potentie, sed ex supernaturali; unde illa particula magis, non sumitur in illo sensu comparativo, ut Cajetanus exponit, sed ut idem significat quòd potius; & ita non affirmat utrumque extremum, sed alterum negat.*

Objicies secundo: Quando duæ causæ concurrunt ad eundem effectum, ille crescit in perfectione, quando aliqua illarum crescit in virtute, & activitate: Sed ad visionem beatam, non solum lumen gloriæ, verum etiam intellectus creatus, efficienter concurrunt: Ergo sicut intensus lumen, ita & perfectior ac perspicacior intellectus, perfectiorem efficit visionem. Minor constat ex suprâ dictis: Major autem variis exemplis declaratur. Nam in potentia visiva, si augeatur species, vel lumen exterius in ipso medio, intenditur visio, licet non crescat acies, & virtus ipsius potentie. Item duo pictores ejusdem industriæ, cum inæquali penicillo: vel duo inæqualis industriæ, cum æquali instrumento, diversæ perfectionis producunt effectum: Ergo quando duæ causæ concurrunt ad eundem effectum, ille crescit in perfectione, quando aliqua illarum crescit in virtute & activitate.

Confirmatur primò: Intellectus magis perfectus, cum eodem habitu fidei, elicit actum fidei perfectiorem; & perfectior voluntas, cum

eum eodem habitu charitatis, & spei, producit A
actus intensiores, & perfectiores illarum virtu-
tum, quam alia minus perfecta: Ergo similiter, in
tellectus perspicacior, cum æquali lumine glo-
ria, perfectius Deum videbit, quam alter qui est
minoris perspicacia, & activitatis.

19 Confirmatur secundò; Intellectus perfectior,
cum æquali lumine gloria, potest magis vel mi-
nus perfecte conari ad actum: Ergo & elicere
perfectiorem visionem. Consequentia videtur
manifesta, Antecedens probatur. Habitus subor-
dinantur conatui potentia, & ab illa applican-
tur ad agendum: Ergo intellectus perfectior,
cum æquali lumine gloria, potest magis vel
minus perfecte conari ad actum. B

20 Ad objectionem patet solutio ex supra dictis:
Major enim est vera, quando causa perfectior
influit per se ut perfectior, vel ut habet virtu-
tem proximam & immediatam in effectum; se-
cundus autem quando concurrunt tantum secundum
virtutem radicalem, & major ejus perfectio
materialiter se habet, & per accidens, ut con-
tingit in proposito. Unde patet disparitas ad ex-
empla adducta: Nam species, & lumen, proximi-
mè & immediatè influunt in visionem, & ha-
bent vim proximam ad agendum, saltem partia-
lem & incompletam. Idem servatà propor-
tione de pictoribus inæqualis indutrix, vel in-
æqualibus instrumentis utentibus, dicendum
est. Intellectus autem creatus, solum radicaliter
concurrat ad visionem beatam, nec confert
eorum activitatem & virtutem proximam ad
agendum, sed suam quam habet, subjicit lumi-
ni gloria, ut elevabilem ab ipso; sicque reddi-
tur una tantum virtus proportionata, & proxima
ad visionem.

21 Ad primam confirmationem dicendum, in
actu fidei duo esse distinguenda; primum est ap-
prehensio objecti credibilis: secundum assensus
supernaturalis, quo homo credit mysteriis re-
velatis. Primus actus est naturalis, ac proinde
potest esse perfectior in perfectiori intellectu.
Secundus verò est supernaturalis, unde non
commensuratur perfectioni naturali intelle-
ctus, sed intensiori, & perfectioni habitus, vel
auxilii supernaturalis, à quo immediatè procedit.
Nihil etiam confert naturalis perfectio vol-
untatis ad actus supernaturales spei, & chari-
tatis; sed tota etiam illorum perfectio mensu-
ratur ab intensiori, & perfectione habitus, vel
auxilii supernaturalis, eam elevantis ad ope-
randum.

22 Ad secundam confirmationem, nego Ante-
cedens, conatus enim potentia non est aliquid
antecedens actum, sed ipse actus ut emanans à
suo principio, & ideo sicut habitui tribuitur esse
principium actus, ita & conatus ad actum. Un-
de sicut habitus supernaturales dant potentia
posse operari, quia dant eis virtutem, & effica-
ciam proximam; ita dant eis posse conari ad
operandum.

An Beati Deum comprehendant, vel saltem,
de potentia absoluta, ipsum comprehen-
dere possint?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ.

PRO resolutione hujus difficultatis diligenter
observandum est, nomen comprehensionis
ex comprehensione corporea fuisse ad spiritua-
lem translatum: Unde sicut in rebus corporeis
comprehensio sumitur dupliciter, vel largè,
prout opponitur inspectioni: quo sensu, quando
quis latronem quem inssequitur apprehendit &
capit, etsi non totum teneat, sed partem, ipsum
dicitur comprehendere: vel strictè, pro inclusio-
ne & continentia, quæ unum corpus quantum
continet intra se totum aliud corpus; ut cum
manus ita continet totum aliquem globum, ut
nihil ejus sit extra illum. Ita similiter in rebus
spiritualibus comprehensio duobus modis usur-
pari solet, primò largè & improprie, pro allec-
tatione & obtentione seu possessione ejus quod
desiderabatur, ut constat ex illo Apostoli. ad
Corinth. 9. Sic currite ut comprehendatis, & ex illo
ad Philipp. 3. Sequor autem si quomodo comprehen-
dam. Et in hoc sensu beati appellantur comprehen-
siones. Et Nazianzenus orat. 24. dixit, Com-
prehensionem divina essentia, premium esse omnium
beatorum. Et hoc modo (ut observat D. Thomas
hic art. 7. ad 1.) comprehensio est una de tribus
dotibus animæ, quæ respondet spei, sicut visio
fidei, & fructio charitatis. Secundò sumitur com-
prehensio strictè & proprie, pro cognitione ob-
jecti unde quæque perfecta, id est ad æquata cum
objecti cognoscibilitate, per quam objectum
cognoscitur, quantum cognoscibile est. Et de
comprehensione sic accepta loquimur in præ-
senti, dum requirimus, an Beati Deum comprehen-
dant, vel saltem de potentia absoluta ipsum
comprehendere possint?

D In cujus difficultatis resolutione: In primis est
error Eunomii, & aliorum Anomæorum, qui (ut
suprà ostendimus) eo dementia pervenerunt,
ut comprehensionem Dei cognitionem sibi arro-
garent, & tantam Dei notitiam quantum Deus de
seipso habet, se habere jactarent. Secundò est
error Augustini de Roma, Episcopi Nazareni,
qui asserbat animam Christi videre Deum tam
clarè & intensè, sicut Deus ipse seipsum, quod est
ipsum comprehendere. Tertiò est aliquorum
Theologorum sententia, qui licet beatos Deum
de facto non comprehendere fateantur, existimant
tamen de absoluta potentia fieri posse,
quòd comprehendatur Deus, vel aliquod ejus
attributum, ab aliqua creatura: quia (inquiunt)
potest Deus infundere ipsi lumen gloria infinite
intensum, vel suam intellectionem ei unire; in
quibus casibus ab intellectu creato comprehen-
deretur. Huic sententiæ favet Vazquez hic totà
disp. 52. ubi respondens locis Scripturæ, Conci-
liorum, & Patrum, quibus incomprehensibili-
tas Dei ostenditur, affirmat non esse de fide quòd
Deus sit incomprehensibilis in ordine ad abso-
lutam Dei potentiam, sed solum quòd sit in-
comprehensibilis, respectu cognitionis natura-
lis creaturæ; sicut Deus dicitur in Scriptura invi-
sibilis, & ineffabilis: tamen constat quòd solum
est invisibilis cognitioni naturali, non verò su-
pernaturali, & beatifica.

§. II.